

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ք Ա Ռ Ա Ս ՈՒՆ, Տ Ա Ր Ի

«Մեր բազմաճյուղի է որ «ՍԻՈՆ» իրազեկ մաս զարժէ բոլոր Հայ տուներէն ներս, և աճ գրուի բոլոր հոգեւորականներուն, բոլոր ուսուցիչներուն և շափահաս ուսանողներուն, և բոլոր Հայերէն կարգալի դիտող Հայերուն մեջքը»:

ԲԱՔԳԷՆ, ԵՊՍ. ԿԻՒԼԷՍԷՐԷԱՆ

«ՍԻՈՆ», Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան պաշտօնաբերքը, Յունուար-Փետրուար ներկայ միացեալ քիւով կը լրացընէ իր հրատարակութեան քառասուն տարին և հաստատ քալիւթով կը քեւակոյտէ գալիք տասնամեակներու առաջինէն ներս:

Ան, իբրեւ շարունակութիւն 1866-1877 տարիներուն հրատարակուած «ՍԻՈՆ»ին, ծնունդ առաւ 1927-ի Յունուարին, սկըսելով իր «Նոր Շրջան»ը՝ հոգաբարձութեամբ ու նիգով Երջնկ. Տ. Եղիշէ Պատրիարք Գուրեանի եւ խմբագրութեամբ Երջնկ. Տ. Բաքգէն Նայս. Կիւլէսէրեանի: Այս «Շրջան»ը, նոր ժամանակներու պահանջին համաձայն եւ հինէն տարբերող բոլորովին նոր ուղղութեամբ՝ հրատարակութեան առաջին իսկ օրէն իր շուրջ համախմբեց հոյլ մը գրական մշակներու, կարող բանասէրներու, տաղանդեղներու, լեզուաբաններու եւ այլ մասնագէտներու, որոնք «ՍԻՈՆ»ը դարձուցին ժամադրաւայրը արտասահմանի մտաւորական ընտրանիին: Պաշտօնաբերքը շատ շուտ դարձաւ սիրելի եւ փնտռուած ամսագիրը Հայ ընթերցող լայն խաւերու, որոնք անոր էջերուն մէջ միշտ փնտռեցին եւ գտան ձգտարիտը, Գեղեցիկը եւ Օգտակարը:

«ՍԻՈՆ» ամէն բանէ առաջ էր եւ է կրօնական հրատարակութիւն մը, որ, անոր հիմնադիր Երջնկ. Գուրեան Պատրիարքի բառերով՝ «գոնէ մասամբ պիտի կրնայ գոհացում տալ հոգեւոր ա՛յն պէտքին՝ գոր կ'գգայ մեր բարեպաշտ ժողովուրդը, ո՛ւր եւ ի՛նչ պայմաններու մէջ ալ որ ապրի»: Հաւատարիմ իր հիմնական այս կոչումին, ան քառասուն տարիներու պատկանելի վաստակ մը ունի այս մարզին մէջ՝ կրօնական հետաքրքիր նիւթերու շուրջ ուսումնասիրութիւններէ, Աւետարանական դէպքերու, դէմքերու կամ պատմութիւններու վերլուծումներէ եւ ներշնչող քարոզներէ կազմուած: «ՍԻՈՆ» խորապէս կը գիտակցի իր կոչումին բերած պատասխանատուութեան կշիռին, եւ ինչպէս անցեալին, այժմ եւս կը ջանայ կարելի բոլոր սահմաններուն մէջ կրօնական իր

նիւթերը ընել ներշնչող, մատչելի եւ օգտակար բոլոր ընթերցողներուն համար:

Կրօնականէն ետք, «ՍԻՈՆ» բանասիրական-սլաւոմական հանդէս մըն է, իր էջերը բառատուն տարի անընդհատ յատկացուցած ըլլալով մասնաւորաբար Հայ սլաւոմութեան, Հայ մշակոյթի եւ առ հասարակ Հայ կեանքի ուսումնասիրութեան: Շնորհիւ իր ազնիւ աշխատակիցներու ջանադիր հոգածութեան եւ սիրոյն, անոր բառասնամեայ հաւաքածոն կը ներկայացնէ բանասիրական-սլաւոմական բազմազան նիւթերու շուրջ լուրջ եւ հեղինակաւոր ուսումնասիրութիւններու հարուստ հանք մը, իբրեւ աղբիւր օգտագործելի բանասէրներու կողմէ:

Բայց ամենէն աւելի, «ՍԻՈՆ» դէր մը ունի մեր նախնեաց ձեռագիրներու հրատարակութեան գործին մէջ. աշխատանք մը՝ նուիրական ու միաժամանակ անհրաժեշտ, որուն մասին երջանեայիշատակ Հիմնադիրն ու Խմբագրապետը մտածեք էին արդէն, երբ կը հաստատէին պաշտօնաբերքին առաջին թիւին մէջ. «ՍԻՈՆ»-ը փոքր ի շատէ պիտի ջանայ մշակել նաեւ Տոհմային Հին Մատենագիտութիւնը, մա՛նաւանդ անոր էջերուն վրայ աւելցնելով անծանօթ կամ անտիպ մնացած գործեր կամ գրութեան, ինչպէս Ժամանակին ըրած է Վանուց Տպարանը»: Ու ասիկա, ըստ մեզի, ամենէն կարեւոր եւ կշիռ ունեցող աշխատանքներէն մին է գոր կրնայ կատարել «ՍԻՈՆ», գործակցութեամբ Ս. Արսէն Տպարանին, հրատարակութեան տալով այն մեծարժէք եւ էագուագիտ անտիպ երկերը որոնք ի պահ դրուած են Ս. Յակոբեանց վանքի Զեռագրատան եւ Կիւլպէնկեան Մատենադարանին մէջ: Մանաւանդ վերջին տասնամեակին արտասահմանի եւ ի մասնաւորի Հայաստանի մէջ ծնունդ առած մեծ հետաքրքրութիւնն ու սէրը մեր մշակոյթի հին գանձերուն հանդէպ եւ անոնց գիտական արժեւորման նիգը՝ մեր վրայ պարտք մը կը դնեն աւելի եռանդով հետապնդելու իրագործումը նման հրատարակութիւններու: «ՍԻՈՆ» իր կարելին պիտի ընէ այս ուղղութեամբ, իր էջերը միշտ տրամադրելով այս կարգի ուսումնասիրութիւններու, բաղդատական հրատարակութիւններու կամ պարզապէս հագուագիտ երկերու ներկայացման:

Բայց այլապէս ալ, «ՍԻՈՆ» իր նիւթերու բազմազանութեամբ եւ հետաքրքրականութեամբ կարեւոր նպաստ մը բերած է հայագիտական ուսումներու մարզէն ներս:

Մեր նպատակը չէ այս ֆանի մը էջերուն վրայ պարզել ուղղութիւնն ու նպատակը «ՍԻՈՆ»ի: Անոնք յստակօրէն սահմանուած են պաշտօնաբերքին 1927-ի առաջին թիւին մէջ, Հիմնադրին եւ Խմբագրապետին կողմէ: Անոնց արտաուպումը վերապահելով ներկայ տարեշրջանի ընթացքին հրատարակելի «ՍԻՈՆ»ի բառասնամեակի բացառիկին, կը փափաքենք այստեղ շեշտել թէ այս հանդէսը միշտ մնացած է եւ կը մնայ հաւատարիմ լուսաբնակ իր հիմնադիրներու գծած ուղիին. այսինքն, ի մի խօսք, հաւատարիմ եւ տարածիչ՝ Հայաստանեայց եկեղեցիի դա-

բառը եւ լուսաւորչահաստատ աւանդութիւններուն եւ դաւանութեան, Հայ առաքինի եւ վշտաշարչար ժողովուրդի բանաւոր եւ անգիր դպրութեան ու մշակոյթին, եւ, ի վերջոյ, պաշտպան ու չատագով Մեսրոպաշունչ մեր լեզուին՝ «մեծասանչ» հայերէնին:

Իսկ այս նպատակի եւ ուղղութեան անշեղ պահպանման համար գնահատութենէ վեր է եղած դերը Ս. Արոտոյս Գահակալ Ն. Ամենապատուութիւն Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Տէրտէրեանի, որ, աւելի քան երկու տասնամեակ վարելով «ՍԻՈՆ»ի իմրագրապետութիւնը՝ անոր տուած է եւ կու տայ այն դրոշմն ու կնիքը, որ յատուկ է այս հանդէսին: 1960-ին բարձրանալով յԱրոտ երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան, Ն. Ամենապատուութիւնը փափաքեցաւ հսկել «ՍԻՈՆ»ի բարոյք ընթացքին՝ պահելով իրմբաւորապետութեան այնքան դժուարին պարտականութիւնը: Ն. Ամենապատուութեան հրահանգներն ու հայրական խորհուրդները կը հանդիսանան այն հիմնական եւ գլխաւոր պատճառները՝ որոնց շնորհիւ Պատրիարքութեանս պաշտօնաբերքը 1960-էն սկսեալ մանաւանդ ենթարկուած է զանազան բարեփոխութիւններու:

*

«ՍԻՈՆ» կը հրատարակուի նիւթական գոհողութեամբը Սրբոց Յակոբեանց Պատրիարքութեան եւ Միաբանութեան: Այդպէս եղած է հրատարակութեան առաջին օրերէն, երբ իմրագրապետը իր առաջին գիրով կը շեշտէր. «Պատրիարքութեան եւ լեւոնական արդի վիճակին մէջ ՍԻՈՆի հրատարակութիւնը գոհողութիւն մըն է պարզապէս, եւ այդ գոհողութիւնը կ'ընէ Ս. Յակոբայ Միաբանութիւնը, յուսալով որ ՍԻՈՆին ընթերցողները իրենց տեսական եւ կանոնաւոր պարտավարով պիտի ապահովեն ստոր հրատարակութեան ծախքը»:

Հանդէսը այժմ եւս կը գտնուի նիւթական նոյն դժուարութեան առջեւ, եւ սակայն հսկառակ խոչընդոտներու, ան կը շարունակէ լոյս տեսնել կանոնաւորաբար: Երկրորդ Աշխարհամարտի եւ անոր յաջորդող Պաղեստինի դէպքերուն պատճառաւ Ս. Յակոբեանց վանքը նիւթական մեծ վնասներու ենթարկուեցաւ. սակայն մասնաւորաբար Ն. Ամենապատուութեան նիգով ու եռանդով՝ «ՍԻՈՆ» շարունակուեցաւ հրատարակուիլ անխափան, նոյնիսկ երբ անհրաժեշտ էր տպագրութիւնը կատարել հին եւ երեսնամեականոց փոխարէն մկանային ուժով շարժող մամուլներու վրայ...:

«ՍԻՈՆ», տարբեր՝ արտասահմանի այլ պարբերաբերքերէն եւ հանդէսներէն, վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին անելցուցած է իր էջերուն թիւը, եւ փոխանակ նախկին 32 էջերուն՝ մինչեւ 1966-ի վերջին թիւը լոյս կը տեսնէր ամսական 52 էջերով, ինչ որ կը ներկայացնէր քսան էջերու յաւելում մը: Թերեւս մէկ այս իրողութիւնը միայն նիւթական լուսագոյն փաստը բլլայ

այն կենսունակ վիճակին եւ գործօն կեանքին՝ զոր կ'ապրի երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան պաշտօնաբերքը, Ն. Ամենապատուութիւն Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպս. Տէրտէրեանի գահակալութեան երջանիկ օրէն ի վեր:

1967-ի ներկայ միացեալ թիւէն սկսեալ, «ՍԻՈՆ» կը դառնաւ երկամսեայ հրատարակութիւն մը, ամսական 96 մեծադիր էջերով: Արտաքին այս փոփոխութիւնը կը կատարուի Ն. Ամենապատուութեան արտօնութեամբ եւ հրահանգով, եւ նպատակ ունի առի՛կ՝ կանոնաւոր հրատարակութիւնը ամսաբերքին, ինչպէս նաեւ քանի մը մանր դժուարութիւններու հարթումը:

Գեղեցիկ հանգրուանի մը հասած եւ նոր հորիզոններու սեմին, «ՍԻՈՆ»ի խմբագրութիւնը խորապէս կը գիտակցի այն ծանրը՝ լատուսիսանաւորութեան՝ որ իր բաժինն է. բայց միաժամանակ ան ապահով է եւ վստահ թէ, ինչպէս անցեալին՝ այժմ եւս Հայ Երուսաղէմի բարօրութեամբ մտահոգ եւ Հայաստանեայց Եկեղեցիի հաւատարիմ Հայորդիներ, սփիւռքի բոլոր անկիւններէն պիտի շարունակեն իրենց փառաբանքն ու նիւթական թէ բարոյական աջակցութիւնը, միշտ ի շահ Հայ Եկեղեցիին եւ Հայ Ժողովուրդին:

Այս ամենէն երջանիկ առիթով, յանուն Ն. Ամենապատուութիւն Պատրիարք Ս. Հօր, Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան եւ «ՍԻՈՆ»ի խմբագրութեան՝ մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք լաշտօնաբերքիս ազնիւ աշխատակիցներուն, ինչպէս նաեւ ընթերցողներուն եւ բարեկամներուն, որոնց օժանդակութեամբ է որ «ՍԻՈՆ» կը շարունակէ եւ պիտի շարունակէ իր օգտակար մասնակցութիւնը բերել ազգային-եկեղեցական մեր կեանքին:

Ա. Գ.